

OPONENTSKÝ POSUDEK

Ana Lucía Seminario Antúnez de Mayolo, DDS, MDS

Comparisson of two topical fluoride applications in deciduous and permanent molars for dental caries prevention: Two years incremental study

(Srovnání dvou místních aplikací fluoridů na dočasné a stálé moláry jako prevence zubního kazu: dvouletá přírůstková studie)

Dissertation Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy (Ph.D.) in Dentistry
/Disertační téze k udělení titulu Doktor Filosofie (Ph.D.) v zubním lékařství/

2006

Téma disertační práce

Autorka zvolila pro svou disertaci tematiku, která je v současné době velmi aktuální nejenom v našem státě, ale je možno říci v celosvětovém měřítku. Časný dětský kaz (Early Childhood Caries) představuje na všech kontinentech velký problém, jehož řešení je obtížné. Vzhledem k útlému věku dítěte, kdy se toto infekční onemocnění – zubní kaz - objevuje, jsou hledány léčebné postupy přijatelné pro děti této věkové skupiny. Rozvíjejí se metody minimálně invazivního ošetření, které zahrnují také místní aplikaci fluoridů v různých formách v rámci prevence tohoto onemocnění, eventuelně i jako součást interceptivní stomatologie, která se pokouší zpomalit nebo zastavit kazivý proces, případně ho v počátečním stadiu i vyhojit.

Zvolené metody zpracování

V předkládané disertační práci uvádí autorka v úvodní části vyčerpávající přehled současných poznatků ve všech třech základních etiologických skupinách nezbytných pro vznik zubního kazu. Všechny tyto údaje o biofilmu zubního plaku, o vlivu diety či o faktorech hostitele při vzniku a rozvoji zubního kazu jsou zpracovány z nejaktuálnějších literárních odkazů ze světového písemnictví. Na základě takto široce pojatého pohledu na etiologii zubního kazu volí autorka vhodné metody ke zpracování svého tématu: vedle běžného epidemiologického vyšetření zařazuje do své práce řadu metod, které rozšiřují možnosti komplexního posouzení výsledků studie, ku př. stanovení přítomnosti Str. mutans dvěma metodami, zjištění expozice uhlovodany v jídelníčku dítěte či stanovení rizika vzniku kazu. Podrobná informace o použitých metodách je zpracována v 6 přílohách, vč. písemného souhlasu rodičů s účastí na studii.

Cílem disertace bylo posoudit účinnost dvou doporučených metod s místním účinkem fluoridů: fluoridového gelu a fluoridového laku. U skupiny 60 dětí ošetřovaných na Dětském oddělení Stomatologické kliniky UK LF v Hradci Králové ve věku 3 - 6 let byly za definovaných podmínek aplikovány tyto dva prostředky místní fluoridace a kontrolní vyšetření byla provedena 4x po půlročních intervalech. Výsledky byly zpracovány statisticky a jsou uvedeny v disertaci ve 12 tabulkách.

Výsledky disertační práce

Hlavním závěrem práce je průkaz poklesu výskytu zubního kazu na dočasných a stálých molárech po dvouleté lokální aplikaci fluoridů ve formě gelu a laku a po

opakované instruktáži hygieny dutiny ústní. Pravidelnou lokální aplikaci fluoridů autorka předkládané disertační práce doporučuje v prevenci zubního kazu u dětí.

Statisticky významné rozdíly nebyly v disertaci nalezeny mezi vysokými hodnotami SM a nejvyššími hodnotami kazivosti, ani mezi vysokými hodnotami zubního kazu a příjmem sladkých potravin a nápojů.

Riziko vzniku kazu, zahrnující hodnoty kazivosti, Plak Indexu a frekvence příjmu uhlovdanů v dietním režimu, bylo vyjádřeno u 3letých dětí hodnotou 1,80, zatímco u 6letých hodnotou 1,50.

Přednosti a nedostatky předkládané disertace

K přednostem předkládané disertační práce patří široce koncipovaná rozvaha o sledovaném projektu, kterou zpracovala autorka na základě bohaté literatury, zaměřené na nejaktuálnější vědecké poznatky. Pro ilustraci uvádíme, že z celkového počtu 76 citací je 15 literárních údajů z 80. let minulého století, 24 z 90. let a 25 citovaných prací bylo publikováno po roce 2000. Teoretický základ disertace je z celkového počtu 53 stran zpracován na 26 stranách textu. Autorka uvádí všechny aktuální vědecké poznatky z etiologie vzniku zubního kazu, včetně nového paradigmatu biofilnu zubního plaku, interdentální hygieny u dětí předškolního věku a pod.

Ze dvou sledovaných způsobů aplikace fluoridů s místním účinkem bylo úspěšnější použití fluoridového laku, jehož nespornou předností ve srovnání s gelem je větší adheze na povrchu skloviny zubů.

Ačkoli hodnoty DMFT i dmft se v průběhu dvouleté studie zvyšovaly, ve druhém roce – po 3. a 4. aplikaci fluoridů s místním účinkem, se kazivost stabilizovala zřejmě jako důsledek systematické péče o ústní hygienu a lokální fluoridaci. Tyto pozitivní výsledky zdůvodňují význam dlouhodobé systematické preventivní péče o děti s časným dětským kazem a motivaci rodin těchto dětí ke spolupráci.

Žádné podstatné nedostatky jsme při rozboru předkládané disertace neshledali. Souhlasíme s názorem autorky, že by při eventuálních podobně zaměřených longitudinálních studiích v budoucnosti bylo vhodné definovat skupinu 3letých a 6 – 7letých dětí, aby byly vzaty v úvahu změny prostředí dutiny ústní po erupci stálých zubů v první fázi smíšené dentice. Tento přístup již autorka použila v souhrnu disertace v autoreferátu, což je v určitém rozporu s kritérii pro zařazení do studie na str. 36.

Určitým nedostatkem studie je neuvedení výsledků vyšetření zubního plaku OHI – DI indexem, které bylo prováděno při vstupním vyšetření a při všech 4 kontrolních vyšetřeních. Údaje z tohoto vyšetření jsou pouze součástí kalkulace rizika vzniku kazu, nejsou však uvedeny samostatně; mohly by však představovat zajímavý zdroj informací.

Autorka také v textu neuvádí kalkulaci RI (Restorative Index), tedy indexu konservačního ošetření. V souvislosti s ošetřením kazů skloionomerními výplněmi by bylo vhodné zahrnout do preventivního působení i uvolňování fluoridových iontů z tohoto výplňového materiálu, pokud byl při ošetření použit.

Zodpovězena by měla být také otázka event. překrývání obou metod místní aplikace fluoridů: na straně 52 autorka uvádí, že v jedné dutině ústní byly sledovány moláry s F gelem, F lakem a s placebem. Byly sousední zuby při aplikaci těchto prostředků místní fluoridace nějak izolovány, aby nedocházelo ke kumulaci působení gelu i laku?

Na str. 65 je u Přílohy č. 3 přerušen text v bodu B. Pod tímto přerušením je ponechán volný prostor pravděpodobně pro grafické znázornění přítomnosti plaku na korunkách řezáků, graf však není uveden. Menší chybu vykazuje i text na str. 30 u Směrnic EAPD pro lokální aplikaci fluoridového gelu.

Diskutovat by bylo možno o doporučeném používání zubní nití v rámci péče o hygienu dutiny ústní u předškolních dětí (citován Bellamy et al. na str. 48). V naší tradici bylo flosování doporučováno až u stálé dentice od 12 let věku.

Splnění sledovaného výzkumného cíle

Na základě rozboru předkládané disertační práce je možno konstatovat, že autorka plně splnila sledované cíle svého výzkumného projektu. Prokázala schopnost zpracovat sledovanou problematiku z bohatých literárních pramenů, stanovit si vlastní výzkumný cíl zaměřený na aktuální potřeby praxe, zpracovat tento výzkumný úkol moderními metodikami klinického i experimentálního výzkumu, zajistit podrobné statistické zpracování dosažených výsledků a kriticky je zhodnotit. Výsledky předkládané disertační práce jsou pozitivním příspěvkem ke zlepšování zdraví ústní dutiny u našich předškolních dětí v rámci minimálně invazivních metod ošetřování časného dětského kazu.

Závěr:

Na základě podrobného prostudování předkládané klinické a experimentální studie doporučuji tuto disertační práci k obhajobě.

Doc.MUDr. Jan Handzel, CSc.,
Stomatologická klinika,
UK 1. LF a VFN v Praze

V Praze dne 19.6.2006